

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania J.S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Poznaniu
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 stycznia 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z dnia 1 kwietnia 2022 r., sygn. akt III AUa 946/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

M.G.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 1 kwietnia 2022 r., wydanym na skutek apelacji wniesionej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Poznaniu od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koninie z dnia 29 czerwca 2020 r., zmienił ten wyrok i oddalił odwołanie ubezpieczonego J. S. od decyzji organu rentowego z dnia 2 kwietnia 2020 r., odmawiającej przyznania ubezpieczonemu prawa do ponownego ustalenia prawa do emerytury w sprawie zakończonej prawomocną decyzją z dnia 25 października 2016 r.

Ubezpieczony J. S. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 1 kwietnia 2022 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego, to jest art. 114 ust. 1 pkt 1

ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść wydanego rozstrzygnięcia, ma charakter oczywisty i widoczny *prima facie*. Sąd drugiej instancji podzielił bowiem zapatrywanie apelującego organu rentowego, że skoro okres pracy od dnia 15 maja 1978 r. do dnia 4 października 1978 r. został już uznany przez organ za pracę w warunkach szczególnych, to żadne nowo ujawnione wywody i ustalenia Sądu w poprzednio rozpoznawanej sprawie ubezpieczonego w zakresie tego zatrudnienia nie mają znaczenia i nie wpływają ostatecznie w żaden sposób na prawo ubezpieczonego do świadczenia emerytalnego. Z tego względu - w ocenie Sądu drugiej instancji - brak było spełnienia wszystkich przesłanek ponownego ustalenia prawa do świadczeń w trybie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zdaniem skarżącego, Sąd drugiej instancji nie zauważył jednak, że ustalenie Sądu, stanowiące nową okoliczność przywoływaną w sprawie przez ubezpieczonego, polegało na ustaleniu zatrudnienia od dnia 12 maja 1978 r., a nie od dnia 15 maja 1978 r., jak przyjmował to organ rentowy. Różnica ta była zaś istotna i pociągała za sobą oczywiste dalsze konsekwencje na czele z możliwością doliczenia okresu służby wojskowej i ostatecznego spełnienia przesłanki okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej

jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo

dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Zgodnie z art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Przepis ten judykatura traktuje jako podstawę prawną dla weryfikacji i wzruszalności decyzji organów rentowych, w których zawarto ustalenia pozostające w obiektywnej sprzeczności z ukształtowanym *ex lege* stanem uprawnień emerytalno-rentowych zainteresowanych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 249/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 152; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 247/09, LEX nr 585725; z dnia 9 grudnia 2015 r., I UK 533/14; z dnia 4 października 2018 r., III UK 153/17, LEX nr 2563524 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I BU 4/11, LEX nr 1101321). Uznaje się przy tym, że sprzeczność taka zachodzi zarówno w przypadku decyzji organu rentowego błędnie przyznających świadczenie (potwierdzających prawo do świadczenia), pomimo że prawo do niego nie powstało, jak i w przypadku decyzji błędnie odmawiających realizacji prawa do świadczenia, przysługującego ubezpieczonemu z mocy prawa oraz decyzji nieprawidłowo ustalających wysokość tego świadczenia. Niezgodność ta może powstać także na skutek popełnionych przez organ rentowy uchybień normom prawa materialnego. Eliminacja tych sprzeczności stanowi uzasadnienie dla ponowienia postępowania zakończonego ostateczną decyzją organu rentowego, której rozstrzygnięcie jest niezgodne z ukształtowaną *ex lege* sytuacją prawną ubezpieczonego. W ponawianym postępowaniu organ rentowy dąży do ustalenia, czy popełnione uchybienia (przede wszystkim w zakresie prawa materialnego, ale także procesowego) lub przedłożone dowody albo ujawnione fakty mają wpływ na zmianę dokonanych wcześniej ustaleń, od których zależy potwierdzenie uprawnienia ubezpieczonego do określonego świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2019 r., I UK 246/18, LEX nr 3584266).

Zarówno nowe dowody, jak i ujawnione okoliczności, powinny stanowić kategorie mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości. Wprawdzie dowody nie mają bezpośredniego wpływu na powstanie *ex lege* uprawnień emerytalno-rentowych, ale stanowią podstawę do ustaleń zawartych w decyzjach rentowych. Dowody służą zatem ustaleniu okoliczności faktycznych (ustaleniu prawdziwości lub fałszywości twierdzeń o faktach). Dlatego każdy dopuszczalny środek dowodowy stanowiący potwierdzenie okoliczności faktycznych istniejących przed wydaniem decyzji, mających wpływ na powstanie prawa do świadczenia lub jego wysokości, służy celowi omawianej instytucji. W ponawianym postępowaniu organ rentowy powinien zatem dążyć do ustalenia, czy przedłożone dowody albo ujawnione fakty mają wpływ na zmianę dokonanych wcześniej ustaleń, od których zależy uprawnienie ubezpieczonego do określonego świadczenia. W tym kontekście trzeba jednak zauważyć, że przedłożone dowody albo ujawnione fakty powinny dotyczyć „okoliczności” istniejących przed wydaniem prawomocnej decyzji, której wzruszenia domaga się ubezpieczony, ponieważ w wyniku wznowienia postępowania następuje kontynuacja postępowania zakończonego decyzją organu rentowego, przy wydaniu której nie były znane organowi rentowemu okoliczności ujawnione po wydaniu decyzji, a nie postępowania w sprawie, zakończonej kolejną prawomocną decyzją, w której w trakcie postępowania administracyjnego organ rentowy mógł już ocenić te nowe okoliczności w sprawie zainicjowanej nowym wnioskiem o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych każda decyzja rodzi nową sprawę i strona ma prawo do odwołania się od każdej decyzji organu, które to odwołanie oznacza wszczęcie „nowej sprawy” i nowego postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 16 września 2021 r., II USKP 67/21, OSNP 2022 nr 7, poz. 72).

Przywołana w ocenianym wniosku okoliczność dotycząca ustalenia przez Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 19 lipca 2018 r., III AUa 592/17, zatrudnienia skarżącego od dnia 12 maja 1978 r., a nie od dnia 15 maja 1978 r., nie stanowi jednak nowej okoliczności w wyżej przedstawionym rozumieniu art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu powołanego wyroku konsekwentnie w części dotyczącej ustaleń faktycznych (str. 4 i 5 uzasadnienia) stwierdzał bowiem, że skarżący był zatrudniony w Przedsiębiorstwie P. w T. od dnia

15 maja 1978 r. (a nie jak twierdzi skarżący - od dnia 12 maja). Wymaga przy tym podkreślenia, że takie same w omawianym zakresie są ustalenia Sądów obu instancji w niniejszej sprawie, a te wiążą Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Z całą pewnością nie zmienia zaś tych ustaleń stwierdzenie zawarte na stronie 13 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 lipca 2018 r., III AUa 592/17, gdzie wspomina się o umowie o pracę z dnia 12 maja 1978 r., gdyż niezależnie od tego, czy wynika to oczywistej omyłki Sądu, czy faktycznie istnieje umowa o pracę z dnia 12 maja, pozostaje to bez znaczenia w kontekście ustalenia „nowych okoliczności” w rozumieniu art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej. Oczywiste jest wszak, że dzień rozpoczęcia pracy nie musi pokrywać się z datą zawarcia umowy o pracę. Nie ma więc przeszkód, aby strony umowy ustaliły, że dzień rozpoczęcia pracy będzie późniejszy niż data zawarcia umowy. Dla pełnego obrazu sprawy warto jeszcze nadmienić, że w aktach rentowych znajduje się świadectwo pracy wystawione przez P. w T., z którego jasno wynika, że skarżący był zatrudniony w tym przedsiębiorstwie od dnia 15 maja 1978 r. do dnia 31 grudnia 1991 r. Wbrew odmiennemu stanowisku skarżącego, w sprawie nie doszło więc do ujawnienia „nowych okoliczności”, które istniały przed wydaniem decyzji i które miały wpływ na prawo do świadczenia lub jego wysokość, wobec czego zaskarżony wyrok nie narusza, a już zwłaszcza w sposób kwalifikowany, przepisów prawnych, na podstawie których został wydany.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że skarżący nie wykazał potrzeby poddania jego skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

(r.g.)

